

VASÁRNAPI ÚJSÁG.

3-dik szám.

(ÚJ FOLYAM)

Jul. 9-én.

Kormányi rendeletek.

1. Batthyány L. miniszterelnök a honvédi fegyvereserő szerkezetét és igazgatását magára vállalta és nemzetőrségi haditanácsot alkotott. A nemzetőrségi és honvédi parancsnokok azon haditanácssal, vagy helyettes elnökével b. Baldacci Manoval tegyék közlekedésbe magukat. (Közl. 23.)

2. Nádor ő fensége a nemzeti honvédsereg 10 zászló alja — s a 6 fontos álgyuüteg ideiglenes parancsnokává Szeth János alezredest nevezte ki. (Közl. 23.)

3. Zarándba ifj. g. Bethlen Gábort nevezi ki főispánynak a belügyminiszter. (Közl. 24.)

4. A polgár-őrseregnél levő vadászesapátokat bé kell sorozni a többi gyalogsághoz vagy a lovassághoz. (Közl. 24.)

5. A belügyminiszter egy terjedelmes utasítást ad a megszüntetett urbéri tartozások becslése iránt.

Kolozsv. jul. 7.

Az 184⁷/₈. IX. törv. 1. §. a magán földesurak kármentesítését a nemzeti közbecsület védpaizsa alá helyzi.

Becsület, becsület; de igazság is.

Nem nagy bókolat vala az 184⁷/₈-ki országgyűléstől a következő nemzetgyűléshez, azt tenni fel róla, hogy a becsületen s igazságon kívül még azt is nem tudja, hogy

a) a mely nemzet a birtokjogot, birtokszemét szentül, csonkítatlanul nem őrzi és ápolja, maga magának sirját ássa;

b) hogy a nemzet egy nagy része keresetnek (kiváltképp egy oly alap- és életbenjáró keresetnek, minő a földművelés) elakadása oly nyommasztó állapotot idézne elé), vagy a már meglevőt anynyira sulyosítaná), melyet bár mely színes ál-okok és utopiák nem lennének képesek gátolni, sem könnyebbitni vagy helyreütni.

Midőn tehát a felsőbb politika s a józan statusgazdaság ily parancsszóval lépnek fel, mi a földesuri kárpótlást oly rendithetlen szabálynak nézzük, melynek még csak nem is gondolható mellőzése országos veszély lenne, milyet az az elvetlenség és léhaság csalthatlanul hozni szoktak magukkal.

A Pesti Hirlapban e tárgyról Kovács Lajosnak igen nyomos és érdekes szózatát olvassuk.

Igen helyesen s leplezetlen igazsággal mondja, hogy a kérdéses kárpótlásnak $\frac{2}{3}$ -dát — vagy $\frac{3}{4}$ -dét is — ugyan azon birtokosok fogják hordozni vagy fizetni, a kik a kárpótlást kapják.

E tekintetben a kárpótlás nem egyéb, mint az allodialis birtokosok nem egyaránt szenvedett kárainak egymás közti kiegyenlítése.

De mint ilyen, nagyon fontos; mert hiszen ez a kiegyenlítés éppen azon elv szerint történik, mint a mely a kölcsönös tűz- és jégkármentő intézetekben uralkodik. T. i. a kevesebbet veszítő pótolja a többet veszítő kárát.

A tehernek tehát csak a legkisebb része esik az eddigi urbéresekre, mint örökváltsági díj.

Mindezekben teljesen osztozunk az értekező véleményében. De van tovább egy a min felakadtunk. S minthogy ezen ügy oly sok polgártársaink sorsát és jóllétét érdekli, szükség hogy mindnyájan járuljunk rostálásához.

Kovács Lajos azt mondja, hogy a kárpótlási tőkét nem kell, úgy nevezett evaluationalis papirokban adni ki az illető kármentesítendőeknek.

Ha ezen evaluationalis papirokat úgy értené valaki, hogy azok, mint 100—200—500 summás bankjegyek ugyan enynyi értékig forgásba induljanak, hogy őket valaki más pénzzel felváltani, fizetésben elvenni, tartozzék: így értve, mondjuk, mi is határozottan a K. L. véleményén vagyunk.

De másfelől és más értelmezéssel, mégis azt tartjuk, hogy evaluationis papir bizonyos nemének, létezni kell.

Okaink ezek.

Értekező azt mondja: „meghatározza az ország a fizetendő tőke évi kamatát s ez a birtokosnak kifizettetik.“

Igen helyesen. De Pál vagy Péter birtokosnak egy, mint a nép nevezi, igazság kell a kezébe, melylyel bebizonyítsa, hogy ő jogosítva van enynyi s enynyi tőke kamatját a közkinestárból vagy fiókjából átvenni.

Ezen „igazság“ véleményünk szerint egyszer abban áll, hogy a finanszministeriumnál egy nagy könyv van, melybe az ily kamathúzóok nevei bejegyezvék.

De ez nem elég.

Mert, azonkívül hogy ez a kezelést csaknem lehetlenné tenné, még a kamathúzóknak is nagy akadályára szolgálna, ha evaluationis tőkeiről szükség esetében nem rendelkezhetnék. Mert hiszen arra csak nem kényszeríthetni, hogy az a tőke neki ingathatlan s elidegeníthetlen vagyona legyen, melynek ő mindig csak 5% kamatját húzassa; holott más úton több hasznát vehetné.

Ennél fogna neki is kell a kezébe egy, ha tetszik általa elidegeníthető, kötlevel, mely p. o. 100 forintról szólva, őt 5 forint kamat évenkénti kézhezvételére jogosítja.

Ezt a kötlevelet azonban mint néálán papir pénzt senki más a birtokosától fizetésben elvenni nem tartoznék, hanem ha önkéntes alku útján, mint árucikket, és törvényes formalitással. T. i. vagy az érintett középponti nagy könyvben az érdeklött summát és kamatjogosítást a régi birtokosról az újra átírják: mint Frankhonban, Angliában, Spanyolhonban, Russiában és Nápolyban. Vagy helyhatósági bétáblázással mint a fekvő birtokokat, vagy végre csupa cessioval (az átengedésnek a kötlevelre való hiteles feljegyzésével) történék az átruházás.

Ily értelemben, miáltal az evaluationalis papirok papir pénzzé nem válnának és így azon

bajokat, miket Kovács L. részletez, elé nem idéznék; másfelől pedig szükséges forgalmuk sem lenne gátolva, kibocsátásukat igen is szükségesnek és mellőzhetlennék tartjuk.

Ahoz értők azt fogják mondani, hogy hisz ez a statuskötelezvények esméje.

Igenis az, és annak is kell lenni, mert a törvény is azt jeleli ki a kárpótlás eszközéül.

De mi még egyet szeretnénk hozzá téve látni. Azt t. i. hogy azon kötelezvényeken semmi módon ne legyen említve, hogy mi czélra vannak kibocsátva; hanem alakjokra teljesen és tökélyesen egyezzenek bármi más végre realisálandó statuskölcson papirjaival.

És ez a meghatározás nem ellenkeznek a törvénynyel; indokait pedig, főleg a lélektanból vetteket, minden a ki a dolgot kissé megfontolja, hamar átlátandja.

Újabb követválasztások:

G. Szechenyi II, minthogy Sopronba igérkezett s oda választották meg, a kolozsvári követséget nem fogadhatá el.

Jul. 7-dikén Gyergyai Ferenczet választák helyébe 663 szózat közül 386-tal.

Ezen követünk, mivel mint országgyűlési bizottmány tagja, jelenleg Pesten van, itt helyben political hitvallását nem tehette le. Majd meglátjuk a közlönyből.

Csak arra az egyre vagyunk bátrak figyelemzetni kolozsvári s másutti páros követeinket, hogy „vetkezzék le az ó-embert“, u. m. azon rögeszmét mely oly hosszas gyakorlat után természetesen belé van növe régi követeinkbe, hogy t. i. magukat követtársaknak, ikreknek nézzék.

Ez szükség volt a régi táblabirói országgyűlésen, midőn még Pest, Szabolcs, Küküllő sat. szavazott. Akkor félni lehetett a votum megsemmisültétől, akkor szép kényelmesen és szunynyadozva hivatkozni lehetett „követtársam“ nyilatkozatára, akkor az egyik a másik árnyéka, foliája lehetett.

De a mostani követtársakat, ha ikrek is, olyanoknak szeretnők látni mint a Leda fiait, — hunc equis, illum superare pugnus nobilem — a hazának, melynek mindenik a maga személyében képviselője, javára versenyző atyafiaknak.

Hiszszük, hogy lesznek oly argusi szemek, melyek ez észrevételünkben is szintugy személyességet fognak felfedezni tudni, mint első választásunkat érdeklő cikkünk balra magyarázóit.

Mi senkinek sem susceptibilitását, sem kárörömét nem szabályozhatjuk.

Követek:

Háromszékről Berde Mózes, Szentiványi Gy. Sepsi Sz. György: Demeter J. Bereczk: Fejér J. M. Vásárhely: Dobolyi S. Topler Sim. Tordamegye: Demjén J. Kóródi S.

A hirlapok útján terjesztett azon hir iránt, miszerint Gy. Fejérvárról nagy mennyiségű löpor szállított volna Oláhországba, hivatalos úton felvilágosítottván a k. kormányzékéi elnökség, a nagy közönség megnyugtatóására nyilvánítani kívánja: miként mielőtt a löpornak és fegyvereknek e honból kivitele legközelebről megtiltatott volna, vitelett ugyan ki Gy. Fejérvárról Oláhországba nyolczvan mázsa löpor, de ez az oláhországi kormány kérése és legfelsőbb jóváhagyással erősített egyezmény következtében csak a felesleg lévő löpor-gyűjteményből kész pénz fizetés mellett történt; úgy hogy jelenleg is mind a rendes katonaság, mind a nemzeti őrsereg szükségeire elegendő mennyiségű löpor létezik. Ezen löpor mennyiséget éppen nem orosz katonának, mint az Ellenőr idei 23-ik júniusi 29-ik számában hibásan áll, — hanem az oláhországi kormány bizottja Rachtiván nevű oláhországi hadi tiszt vette. Mi a fegyvertárban volt fegyverek szétbontását illeti, még a mult évben több régi kovás fegyverek bontattak el, csappantyusokká alakítandók, az újabb időkben azonban ezek szétbontása is megszüntetett, hogy szükség ese-

tében mostani alakjokban is használtathassanak. Végül, mi a katonaruhák szállítását tárgyazza, ezek az e hazában lévő sorkatonaság szükségére szállítottak, mely szállitmány a szükség fedeztetésére még nem elegendő. — Kolozsvárt július 3-kán 1848.

Magyarhonunkat egy nagyon nagyon kedvetlen eset fenyegeti, u. m. Kossuth Lajosnak a ministeriumból való kilépése.

Ezt ugyan a hivatalos és félhivatalos lapok meszsi háttérbe sorítják; de mégis megengednek anynyt, menynyi feljogosít, hogy szólítsuk fel a közvéleményt, vessen számot magával s ha csakugyan eljön a csapás, (mert annak mondhatjuk), jelelje ki azt, a ki bizodalmit birni képes, azon oly kényes, oly erősen felelős és sorsunkba oly mélyen béható polczon, melyet jelenleg Kossuth foglal el.

A szerbek a Hrabowszkyval és Csernovicsal kötött fegyverszünet pontjai közt azt is ígérték vala, hogy a fegyveres sergeket lassankint eloszlásra birják. De ezek bizony maig is szaporodnak. Serviából is szabadon jöhetnek és jönnek át, mivel felőlünk a határörzés majd egészen megszűnt.

Hir szerint (mivel lapokban még nincs) a fegyverszünet miatt veszteglésre kényszerített önkénteseink a sánczok megöl daczosan kihívó ráczok bosszantásait ki nem állhatva ezeket parancs nélkül megtámadák s jól meg is paskolák.

Az országgyűlést jul. 4-kén fogták kinyitni az előleges rendelés szerint. A király személyét nádorunk viseli s ő fensége volt olvasandó a thronbeszédet.

A frankfurti német parlament még nem tud tisztába jöni sem magával sem küldőivel. A János főh. német főnökké választását, melyet egy pesti német lap után iránk, másokban még igazolva nem látjuk.

Az angol kormány melyhez közelgetett volna a gyűlés, úgy nyilatkozott, hogy nem tractál vele, míg köztársasági akaródzások mutatkoznak benne. Csak a régi szövetségről akar tudni Anglia.

A berlini ministerium népszerűtlenségét abból is származtatják, hogy nem méltóztatott lépteit és működését a néppel sem tudatni, sem előtte igazolni. Azt mondták róla, hogy mivel néma, igen hihetően siket is. Már pedig ezt még a korlátlan porosz monarchiában sem szokták volt meg.

A párizsi csata 4 napig tartott. Jun. 26-kán d. u. 2 órakor lett vége, miután a lázadókat utolsó menhelyökben Sz. Antal külvárosban is legyőzték. Soha Párizsban anynyi vér nem folyt, azt írják. Az eddigi végrehajtó választmány jun. 24-én lemondott és Cavaignac tábornok kezében vala központosítva minden hatalom.

Az a Lamartine, a februar. forradalom után egész Jun. 24-dikéig az ideiglenes kormánynál külügyi tag, nagy költő, gyönyörű stylista, jeles historicus és páratlan szónok. — A februariusi napokban úgy hajtogatta a nép szívét mint a viaszat, kivált mikor kedve szerint valót mondott neki. — És most az a hálátlan nép siket volt minden mézes szavaira s a status embere látván, hogy a torlasz eleje nagyon meleg szónokszék, egyet ugrott vissza a magány életbe.

Ez a nagy ember a neki tisztelkedő magyaroknak igen szép phrasisokat mondott. A szó a Jákob szava; de bizony félünk hogy a kezek, Ésau kezei, valának.

Furesa politicája volt annak az urnak.

A Lombardia egyesültére Sardiániával nagyon kaján szemeket vetett. S azt gondoljuk talán Austria iránti loyaltasból? A világért sem; hanem, a mint mondá, nem jó Frankhonnak egy oly ország alakulása a tözsomszédban, mely egyik tengertől a másikig nyuljék és, ha kell 200,000 fegyverest is kiállithat. *)

*) Erre nézt szándékolt 300 zászlóalj mobilis nem-

Mintha száján köpte volna Filep Lajos. Ez is éppen úgy szerette a gyenge kis szomszédokat s amugy póki gyönyörrel szeretett is rajtuk hatalmaskodni. Annál inkább meghuzta a nagyok előtt a bagariát.

Ugyan az a Lamartine, mint mondják, ama tervelt dacoroman monarchiát, melynek vagy Salmen vagy Nopcsa készült királyának (mily szerencse Stourdának és Bibesconak ha eme nagy férfiak ministerei lehettek volna) nagyon pártolta. T. i. tervben.

Megint ipsissimus Lamartiné a szomszéd Németország erősödését sem szívelhetvén, emennek ellensége a Dán király és következőleg a muszka császár mellé nyilatkozott.

Még azt is mondják, hogy a szláv mozgalmaktól sem volt idegen s egy panszláv országot szeretett volna, — természetesen a németek és magyarok rovására — meszsi védbástyaúl Frankhonnak.

Megbukott-é politicája vele együtt, még nem tudhatni.

Ezeket pedig csak azért mondók el, mivel egyik lap közelebből nagy enthusiasmmal nevezé a magyar természetes szövetségesének a francziát.

Mi sem a frank nép eminenter önző jellemében, sem historiáját észbe véve. nem osztozhatunk bizalmában.

Az osztrák sergek a velencei birtokot már egészen elfoglalák s csak Velenceze maga van még hátra. Albert Károlytól a velencei köztársaság nem sokat remélhet. Neki alattvaló kell, nem szövetséges. Jó rendin megéri ez úttal Lombárdiával — ha megkapja.

A cathol. főpapság jószágairól az alpapság részére a nádor előtt lemondott.

zetört observatio-sereggé alakitni. A 23-ki véres lázadás is abból indult, hogy a nemzeti műhelyekből a 17—25 éveseket kényszeríteni akarák, álljanak önkénteseknek.